

ELŐDEINK, NAGYJAINK

SZÜLETÉSÉNEK 140. ÉVFORDULÓJÁN

Mechwart Andrásra emlékezünk

1834-ben született a bajorországi Schwinfurtban **Mechwart András**,

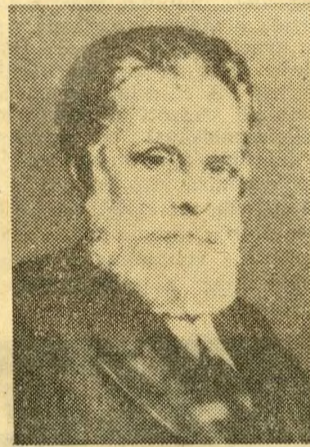
vállalatunk létrehozója, a lánglelkű feltaláló, a kiváló szervezőmérnök. Mechwart a legszerényebb kezdetből küzdötte fel magát arra az állásra, amelyet évtizedeken keresztül a világhírű **Ganz és Társa Vasöntő- és Gépgyár Rt.** élén általános elismerés mellett betöltött.

Szegény szülők gyermeke volt, édesapja, amint a kis András bevégezte az elemi iskolát, egy schweinfurti lakatoshoz adta tanulónak. Nagyon korán megtanult a fiatal Mechwart dolgozni és nélkülözni. Ezen ifjúkori benyomásai egész életére mély hatással voltak. Kitanulván a mesterséget, bemutatva az igen kiválóan elkészült legényremekét, amelynek alapján a schweinfurti előjáróság figyelmé ráterelődött. Az aurburgi politechnikumra küldték, melyet mint szegény diák, csak folytonos nélkülözések és erőfeszítő mellékmunkák elvégzésével látogathatott. 21 éves volt, amikor 1855-ben, mint okleveles mérnök a nürnbergi Kramer és Klett Fegyver- és Vasgyár szolgálatába lépett, ahol előbb a hid, vagon, majd pedig a malomépítéssel foglalkozott behatóan. E jómódi cégnél nagy tere nyílt arra, hogy elméleti ismereteit kifejlessze és gyarapítsa. Továbbá arra is, hogy kiváló technikusokkal ismerkedjen össze.

Mechwart 1859-ben meghívást kapott a galíciai Károly Lajos Vasút igazgatóságára. Przemiszlben megüresedett műhely segédfelügyelői állására. Mielőtt azonban elfogadta volna azt, tájékoztatást kívánt szerezni az előtte akkor még ismeretlen Magyarország viszonyairól. Ide vonzotta az a baráti viszony is, amely őt a szintén Kramer és Klett cég szolgálatában állott Eichleiter Antalhoz kötötte, aki már akkor a Ganz-gyárban felügyelő volt.

Mechwart András 1859. november 29-én érkezett Budapestre. Csak rövid időt szánt itt tartózkodásra, mert minél előbb el akarta foglalni új állását a Károly Lajos Vasútnál. Budapesti tartózkodásának idején behatóan megismerkedett a Ganz-gyár üzemével, szívélyes érintkezésbe lépett a gyár tulajdonosával, **Ganz Abrahámmal**, akinek kitűnő érzéke volt a tehetséges emberek felismerésében, és Mechwartban olyan férfiúra vélt akadni, aki gyárának fejlesztésében igen szép szerepre hivatott. Rábészélte Mechwartot, mondjon le a felkínált galíciai állásról, s

lépjen be gyárába. Mechwart nem sokáig habozott, elfogadta Ganz Abrahám ajánlatát, 1859. december 6-án, 25 éves korában mérnöke lett a Ganz-gyárnak. Rendkívüli buzgalommal szentelte magát az üzemnek, és nemsokára átvette Eichleitertől a gyakorlati munkák jelentékeny részét. Számos átalakítást végzett a gyár gépein, berendezésein, s rövid időn belül több gépészeti konstrukció dicsérte a tehetséges, fiatal mérnököt. A vasúti kerekek és keresztvezések mellett csakhamar gőzgépek is kerültek ki a gyárból. A hatvanas évek elején a Ganz-féle műhely nemcsak vasöntő, hanem az első magyar gépgyár is. A kis gyártelepet folyton bővíteni kellett s ezzel együtt Mechwart munkája és felelőssége is



nőttön-nőtt. Ekkor hirtelen válság támadt a gyárban, s most nyílt igazán alkalma Mechwart Andrásnak megmutatni, hogy vállalatáért, melynek szolgálatába szegődött mire képes egy kötelességét szigorúan felfogó férfiú.

Az alapító Ganz Abrahám 1867-ben bekövetkezett tragikus halála után Mechwart az örökös társa lett, Eichleiter Antallal és Keller Ulrikkel együtt. Az 1873 után Európa-szerte kibontakozó gazdasági válság elérte a Ganz-gyárat is. A vezetők nem látnak kivezető utat, Eichleiter és Keller nem akarván a fenyegető csőd következményeit viselni, lemondanak állásukról és elhagyják az országot.

Ezekben az években hallgatja a műgyetem padjából a professzorok előadását a gépészmérnöki szakon **Zipernowsky Károly**. Ez ideig Kecskeméten gyógyszerészkedett, de ez a pálya nem kötötte le, otthagytá állását és foglalkozását, beült újból az egyetem padjaiba, érezve, hogy a benne rejlő tehetséggel nagyobb eredményeket érhet el, mintha a patika asztala mellett, a receptek összeállításával foglalkoznék.

1878-ban Zipernowsky

szakemberek előtt elektromos gépekről tart előadást. A hallgatók között ott volt Mechwart is, az előadás után odasiet a jókívánságokat fogadó 26 éves emberhez és ajánlatot tesz a gyakorlati együttműködésre. Kéri, folytassa elektrotechnikai kísérleteit a Ganz-gyárban, ahol megfelelő helyiséget, munkásokat és pénzt kap céljai megvalósítására. A fiatalember az ajánlatot elfogadja éppen úgy, mint csaknem húsz évvel korábban Mechwart András, és könyveivel bevonnul a gyárba.

Elsőnek egy áramtermelő gépet és a hozzá tartozó néhány világítóeszközt akar elkészíteni, melyekkel hozzáértését igazolhatja Mechwart, de főleg a részvényesek előtt, hogy a kísérletezésekbe befektetett pénz jól felhasználta.

Rövid idő alatt elkészíti terveit, és 1878 augusztusában egy művezető és hat lakatos segítségével hozzáfog gépe összeállításához, a Kacska és Medve utca sarkán vásárolt házban. Eből a kis műhelyből indult el Mechwart András kezdeményezésére a Ganz és Társa Vasöntő- és Gépgyár Rt. kebelén belül a villamosipari osztály működése.

A kezdeti sikertelenségek után egyedül csak Mechwart állt ki fáradhatatlan tetterővel és rendíthetetlen hittel az új osztály mellett.

„A gyárnak hazánkban sokkal nagyobb nehézségekkel kellett megküzdenie, mintha például Amerikában, vagy egy már kifejlesztett iparral bíró nyugat-európai államban keletkezett volna, mert itt az eddig ismert iparágaktól eltérő új gyártás elé nagy akadályok gördültek. Hogy mindezek ellenére a gyár mégis boldogulni tudott, az nagyrészt az akkori vezérigazgatónak, Mechwart Andrásnak volt köszönhető, aki maga ugyan nem volt elektrotechnikus, de ki- nek az elektrotechnika jövőjében feltétlen bizalma volt, és ezért a fejlődő gyárat különös támogatásban részesítette, ezzel is beigazolván más téren is oly közismertté vált széles körű előrelátó-képességét” — írta egy visszaemlékezésében Zipernowsky.

Mechwart jövőbelátását az azóta eltelt több mint nyolc évtized fényesen igazolta. A kis Kacska utcai villamosipari műhely világhírű vállallattá fejlődött, és a Ganz Villamosági Művek termékei szerte a világon hirdetik a magyar erősarámú ipar kiválóságát.

Mechwart András születésének 140. évfordulóján gondolunk tisztelettel vállalatunk alapítójának emlékére.

SZ. J. — T. A.



A Kacska utcai műhely képe: 1878